

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

ІВАНОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

УДК 004:78:005.921.1- 022.324: [002.1:37]

**ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ EPRINTS
ЯК ЗАСОБУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ
НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК**

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ–2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ.

Науковий керівник

доктор педагогічних наук, професор
Спирін Олег Михайлович,
Інститут інформаційних технологій і засобів
навчання НАПН України, заступник
директора з наукової роботи, м. Київ.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор, член-
кореспондент НАПН України
Морзе Наталія Вікторівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
проректор з інформатизації навчально-
наукової та управлінської діяльності, м. Київ;

кандидат педагогічних наук, доцент
Олексюк Василь Петрович,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, доцент кафедри
інформатики та методики її викладання,
м. Тернопіль.

Захист відбудеться “3” березня 2015 р. о 14³⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.459.01 в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, 2-й поверх, зал засідань вченої ради, к. 205.

З дисертацією можна ознайомитися у відділі аспірантури і докторантури Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, 2-й поверх, к. 209.

Автореферат розіслано ___ січня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
к. пед. н., с. н. с.

А.В. Яцишин

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В епоху інформаційного розвитку суспільства важливе значення для людини відіграють знання, вміння, навички та культура їх використання у житті й професійній діяльності. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у період інформатизації ставить нові завдання перед тими, хто безпосередньо пов'язує свою професійну діяльність із галуззю освіти та науки. Наукові та науково-педагогічні працівники є рушійною силою відтворення та поширення наукових ідей і розробок, зокрема, з використанням ІКТ. Процеси пошуку, аналізу та використання наукових здобутків мають забезпечуватись відповідною інформаційно-комунікаційною (ІК) підтримкою засобами ІКТ. Тому наукові та науково-педагогічні працівники повинні володіти необхідним рівнем інформаційно-комунікаційної компетентності.

ІК-підтримка наукової діяльності у сфері освіти і науки здійснюється відповідно до Законів України “Про затвердження Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роки”, “Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про вищу освіту”, “Про інноваційну діяльність”, “Про Концепцію Національної програми інформатизації”, Державної програми “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2011–2013 рр., Указу Президента України “Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.”.

Важливим засобом ІК-підтримки наукової діяльності є наукова електронна бібліотека (НЕБ), яка відіграє важливе значення у професійній діяльності та розвитку науковців у процесі проведення науково-педагогічних досліджень та обміну досвідом. Однією з найбільш поширених платформ для створення електронних бібліотек є система EPrints. Сучасними міжнародними організаціями, що здійснюють політику в галузі ІКТ, зокрема ЮНЕСКО, рекомендовано використовувати систему EPrints як платформу для створення НЕБ. Система EPrints передбачає відкритий доступ до інформаційних ресурсів, надає можливості їх опрацювання та моніторингу використання. Водночас її використання науковцями сприяє інтенсифікації та технологізації ведення науково-педагогічних досліджень, розвитку їхніх ІК-компетентностей.

Проблемі використання НЕБ присвячено роботи зарубіжних і вітчизняних дослідників Т. Браже, О. І. Віслого, О. Гарбо, А. І. Земськова, Л. Й. Костенка, П. М. Лапо, В. П. Олексюка, В. Редінга, В. А. Резніченка, В. М. Сауха, О. М. Спіріна, О. Г. Фонотова, Ю. Є. Хохлова та ін., які підкреслюють взаємозалежність між активним зростанням пріоритету знань й значенням електронних бібліотек і ресурсів, каталогів, репозитаріїв та ін. Проблему інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності досліджували В. Ю. Биков, О. Г. Кузмінська, А. Ф. Манак, Н. В. Морзе, К. М. Синиця О. М. Спірін та ін.

Проблема компетентнісного підходу в освіті та розвитку ІК-компетентності педагогів розглянута у роботах Н. М. Бібік, В. Ю. Бикова, О. В. Бондаревської, В. Н. Введенського, М. І. Жалдака, І. О. Зимньої, Г. В. Єльнікової, В. І. Лугового, А. К. Маркової, Н. В. Морзе, О. В. Овчарук, Л. Є. Петухової, О. Я. Савченко, Н. В. Сороко, А. П. Тряпичина, А. В. Хуторського та ін. Аналіз їхніх праць свідчить,

що проблема використання програмних систем електронних бібліотек для ІК-підтримки наукової діяльності та розвитку ІК-компетентності наукових працівників залишається недостатньо дослідженою. Актуальною стає потреба підготовки науковців до використання системи EPrints у професійній діяльності.

Важливість здійснення дослідження забезпечення ІК-підтримки наукової діяльності науковців засобами системи EPrints обумовлена необхідністю вирішення суперечностей між:

- потребою інформатизації наукової діяльності наукових і науково-педагогічних працівників згідно сучасних вимог і професійних потреб та відсутністю ІК-підтримки цього процесу засобами ІКТ;

- необхідністю використання сучасних ІКТ при здійсненні наукових досліджень та недостатнім рівнем ІК-компетентності наукових і науково-педагогічних працівників у застосуванні наукових електронно-освітніх бібліотечних систем;

- необхідністю забезпечення відкритого доступу науковців до використання ресурсів наукових електронних бібліотек та відсутністю системної реалізації засобів їх структурування, накопичення та передавання у галузі педагогічних наук;

- необхідністю забезпечення організаційно-педагогічних та технологічних умов ІК-підтримки наукової діяльності та відсутністю ефективних моделей для цього.

Актуальність проблеми дослідження, її недостатня науково-теоретична та методична розробленість, виокремлені суперечності зумовили вибір теми дисертаційного дослідження – **“Використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану НДР Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: “Науково-організаційні засади забезпечення функціонування єдиного інформаційного простору бібліотек наукових і навчальних закладів АПН України” (ДР № 0109U000234), “Система науково-організаційного і технологічного забезпечення розвитку мережі електронних бібліотек установ НАПН України” (ДР № 0112U000283), відповідальним виконавцем яких був дисертант. Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні вченої ради Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (протокол №7 від 10.09.2012 р.) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол №8 від 30.10.2012 р.).

Мета дослідження – розробити методику використання системи EPrints як засобу ІК-підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук.

Задачі дослідження:

1. Здійснити аналіз теоретичних підходів дослідження до розв'язання проблеми інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності наукових та науково-педагогічних працівників у галузі педагогічних наук.

2. Визначити основні компоненти інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності наукових і науково-педагогічних працівників у галузі педагогічних наук.

3. Визначити критерії та рівні розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук та розробити її модель.

4. Розробити модель інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints.

5. Розробити основні компоненти та описати методiku використання системи EPrints як засобу ІК-підтримки наукової діяльності, а також експериментальним шляхом перевірити ефективність розробленої методики.

Об'єкт дослідження – процес наукової діяльності наукових і науково-педагогічних працівників у галузі педагогічних наук.

Предмет дослідження – методичні засади використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук.

Для досягнення мети і реалізації завдань дослідження застосовано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз, порівняння, узагальнення та систематизація наукових джерел – для визначення теоретичних, методичних і прикладних аспектів проблеми та уточнення основних дефініцій дисертаційного дослідження; метод системного аналізу – для обґрунтування організаційно-педагогічних умов ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints; *емпіричні* – анкетування, тестування, спостереження, експертне опитування з метою визначення рівня сформованості ІК-компетентності наукових працівників в галузі педагогічних наук; моделювання педагогічних процесів для розробки моделі ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints та моделі ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук; методи математичної статистики (кутового перетворення Фішера, метод Дельфі) для кількісного та якісного аналізу результатів педагогічного експерименту й перевірки гіпотези дослідження.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- *вперше*: теоретично обґрунтовано та визначено компоненти інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук: теоретико-цільовий, змістовий, організаційно-технологічний, результативно-діагностичний; обґрунтовано та розроблено модель інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints та модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук;

- *уточнено* поняття: “інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності”, що передбачає допомогу та сприяння суб'єктам наукової діяльності в оприлюдненні, розповсюдженні та використанні наукових результатів засобами ІКТ; “інформаційно-комунікаційна компетентність наукових працівників в галузі педагогічних наук”, що полягає у підтвердженій здатності особистості на основі сформованих знань, умінь, навичок і ставлень автономно та відповідально використовувати засоби ІКТ для підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук, соціальної взаємодії та поведінки в інформаційному науково-освітньому просторі;

- *удосконалено*: компоненти ІК-компетентності (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний і дослідницький) наукових працівників при

використанні системи EPrints, що передбачає взаємозв'язок п'яти блоків: цільового, змістового, технологічного, діагностичного та результативного;

- *дістали подальший розвиток* теорія та методика використання ІК-підтримки наукових досліджень, зокрема психолого-педагогічні та організаційно-педагогічні основи створення і використання освітньо-наукових електронних бібліотек та їх мереж.

Практичне значення одержаних результатів:

- розроблено методику використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності наукових і науково-педагогічних працівників;

- укладено навчальну програму “Використання системи EPrints у науковій діяльності в галузі педагогічних наук” для підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників;

- підготовлено рекомендації щодо використання системи EPrints у науковій діяльності у галузі педагогічних наук для наукових і науково-педагогічних працівників;

- підготовлено рекомендації з використання статистичного модулю IRStats як засобу моніторингу ресурсів електронної бібліотеки для наукових і науково-педагогічних працівників;

- здійснено наповнення дослідного зразка електронної бібліотеки (режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua>) за науково-методичного супроводу дисертанта.

Теоретичні та практичні результати дослідження можуть бути використані в науково-дослідних установах, вищих педагогічних навчальних закладах, системі післядипломної педагогічної освіти при підготовці та підвищенні кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників для розроблення навчальних програм, посібників, методичних рекомендацій щодо використання систем електронних бібліотек для інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук.

Основні результати дисертаційного дослідження **впроваджено** у наукову діяльність Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (довідка №191/1 від 03.10.2014), Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка №1/880 від 22.12.2014), ДВНЗ “Університету менеджменту освіти” НАПН України (довідка № 01-02/676 від 25.12.2014), Інституту проблем виховання НАПН України (довідка № 01-11/432 від 29.12.2014), Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України (довідка №1055-01-18 від 29.12.2014).

Особистий внесок здобувача. У працях, опублікованих у співавторстві, автору належать: аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду використання НЕБ, програмного забезпечення для створення НЕБ, методика проведення тренінгу для наукових працівників [1]; аналіз систем управління інформаційними електронними ресурсами [15]; передумови проектування та організаційні засади електронної бібліотеки НАПН України [17; 18]; аналіз ролі НЕБ у професійній діяльності вчителя [3]; пропозиції щодо використання засобів ІКТ у професійній діяльності наукових і бібліотечних працівників [6; 16]; рекомендації щодо використання системи EPrints як засобу ІК-підтримки наукової діяльності [2; 11]; проблема розвитку ІК-компетентності наукових

працівників для забезпечення ІК-підтримки наукової діяльності та рекомендації щодо використання статистичного модулю IRStats [28].

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження було представлено у виступах на таких наукових конференціях: *міжнародних* – науково-практична конференція “Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України: стан, проблеми, перспективи” (м. Київ, 2011), науково-практична конференція “Інформаційно-комунікаційні технології в освіті, науці і техніці” (м. Черкаси, 2012), науково-практична конференція “Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи” (м. Львів, 2012), *всеукраїнських конференціях*: науково-практична конференція “Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності”, (м. Київ, 2013-2014) *звітних наукових конференціях* Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (2009–2014); *всеукраїнських семінарах*: “Системи навчання і освіти в комп’ютерно орієнтованому середовищі” (м. Київ, 2014).

Результати дослідження апробовано на семінарах для наукових і науково-педагогічних працівників: “Електронна бібліотека наукових установ і навчальних закладів”, що проводився у рамках XVI Міжнародної виставки навчальних закладів “Сучасна освіта в Україні – 2013” (м. Київ, 2013); установчий семінар для керівників підвідомчих установ НАПН України “Мережа електронних бібліотек НАПН України”, (м. Київ, 22.04.2013) в Президії НАПН України; семінар-тренінг для відповідальних виконавців/адміністраторів підвідомчих установ НАПН України “Створення мережі електронних бібліотек установ НАПН України” (м. Київ, 2013 р.); семінари-тренінги з питань ведення Електронної бібліотеки НАПН України (м. Київ, 2014 р.) в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Публікації. Основні положення й результати дослідження висвітлено у 29 наукових публікаціях, з них: 15 статей у фахових наукових виданнях (9 одноосібні); 1 навчально-методичний посібник, 2 колективні монографії, 2 методичних рекомендацій та 9 тез доповідей у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій.

Структура дисертації. Робота складається з переліку умовних позначень і скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 317 сторінок, з них 205 – виклад основного змісту. Додатки розміщено на 78 сторінках. Робота містить 20 таблиць та 39 рисунків, що розміщені в основному тексті роботи. Список використаних джерел налічує 255 найменувань, з них – 49 іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його мету, задачі, об’єкт і предмет; розкрито наукову новизну та практичне значення, відображено апробацію та впровадження результатів дослідження, подано відомості про публікації, структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** “*Теоретичні засади інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук*” проаналізовано та теоретично обґрунтовано поняттєво-категоріальний апарат і концептуальні засади формування ІК-підтримки для розвитку ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук; проаналізовано програмне забезпечення для створення

НЕБ; охарактеризовано системи і засоби інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності.

На основі результатів аналізу науково-педагогічних праць науковців В. Ю. Бикова, М. І. Жалдака, Н. В. Морзе, О. В. Овчарук, О. М. Спіріна уточнено поняття “ІК-компетентність наукових працівників у галузі педагогічних наук” як підтверджена здатність особистості на основі сформованих знань, умінь, навичок і ставлень автономно та відповідально використовувати засоби ІКТ для підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук, соціальної взаємодії та поведінки в інформаційному науково-освітньому просторі.

У результаті узагальнення та систематизації науково-педагогічних досліджень вчених А. Ф. Манако, Н. В. Морзе, О. Г. Кузмінської, К. М. Синиці уточнено поняття “інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності”, що передбачає допомогу та сприяння суб’єктам наукової діяльності в оприлюдненні, розповсюдженні та використанні наукових результатів засобами ІКТ. Визначено, що сервіси системи EPrints підтримують окремі компоненти наукової діяльності.

Визначено, що структура ІК-підтримки включає два блоки: джерела та інструменти. Джерела ІК-підтримки охоплюють такі елементи як ресурси, бази даних, обмін досвідом у наукових спільнотах та ін. До інструментів відносяться засоби, що забезпечують роботу з електронними джерелами відомостей та даних, під якими розуміються матеріали у цифровому форматі, сукупність методів і прийомів, що використовуються для збирання, систематизації, зберігання, опрацювання, передавання, подання відомостей і даних у різних форматах.

Виявлено найбільш придатні для створення НЕБ програмні засоби: DSpace, EPrints, Koha, Greenstone, GNUTECA, Muselog. Проведений аналіз показав, що для наукових установ система Eprints є зручним засобом для забезпечення функцій НЕБ та ІК-підтримки досліджень у галузі педагогічних наук. Систему EPrints доцільно використовувати для створення НЕБ в окремих наукових установах, що мають просту організаційну структуру або групах наукових установ певної галузі з орієнтацією на централізоване редагування ресурсів і адміністрування їх колекцій.

У другому розділі “*Проектування інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints*” описана загальна методика дослідження, гіпотеза, розглянуто сучасні підходи до розвитку ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук (компетентнісний, андрагогічний, акмеологічний, синергетичний та диференційований) та виділено її рівні та критерії; здійснено теоретичне обґрунтування моделі розвитку ІК-компетентності наукових працівників в галузі педагогічних наук, розроблено модель ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні: якщо процес інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук здійснювати за спеціально розробленою методикою, що базується на використанні систем для створення електронних науково-освітніх бібліотек, то це підвищить рівень ІК-компетентності наукових і науково-педагогічних працівників у галузі педагогічних наук та позитивно вплине на показники впровадження результатів наукових досліджень.

Виокремлено та охарактеризовано основні компоненти ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний і дослідницький.

Цільовий блок розробленої моделі ІК-компетентності включає розвиток ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук, що базується на вимогах інформатизації суспільства та системи освіти у контексті навчання впродовж життя (рис.1). *Змістовий* блок передбачає використання наукових підходів до розвитку ІК-компетентності, а саме: компетентнісний, акмеологічний, андрагогічний, синергетичний, диференційований підходи; компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний і дослідницький; навчальну програму “Використання системи EPrints у науковій діяльності в галузі педагогічних наук”. *Технологічний* містить форми навчальної діяльності дорослих (лекції, консультації, семінари, вебінари, тренінги, електронне листування та ін.), методи (візуалізована лекція, дискусія, ділова та рольова гра,) і засоби (ІКТ навчання, сервіси системи EPrints, модуль IRStats та ін). *Діагностичний* блок дозволяє визначити рівні сформованості ІК-компетентності науковців у галузі педагогічних наук: базовий, професійно-функціональний та професійно-ефективний.

Результатом є розвинена ІК-компетентність науковців, що дозволяє здійснювати наукову діяльність з використанням засобів ІКТ на професійно-функціональному та професійно-ефективному рівнях, що свідчить про досягнення поставленої мети.

Розроблена модель ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints містить мету, організаційно-педагогічні умови та чотири взаємопов'язані структурні компоненти: теоретико-цільовий, змістовий, організаційно-технологічний, результативно-діагностичний (рис. 2).

Теоретико-цільовий компонент включає теоретичні положення, підходи та принципи; *змістовий компонент* включає компоненти наукової діяльності та впровадження її результатів, що передбачає такі дії як оприлюднення, розповсюдження та використання продукції наукових установ, що підтримуються сервісами системи EPrints; *організаційно-технологічний компонент* містить форми та методи навчання: семінари, тренінги, лекції, дискусії, он-лайн консультування, електронне листування та засоби: інформаційно-дидактичні та навчально-методичні матеріали (навчальну програму, рекомендації, інструкцію користувача електронної бібліотеки, орієнтовні відповіді на питання, що виникають у слухачів у процесі навчання, таблицю основних помилок користувачів з правильними відповідями та ін.), систему EPrints, ПК, наукометричну систему Google Scholar, програмне забезпечення загального та спеціального призначення, статистичний модуль IRStats; безкоштовне програмне забезпечення для перетворення файлів у формат PDF (наприклад, PDFCreator) та ін.; *результативно-діагностичний компонент* підтримується сервісами системи EPrints і включає: *показники* (забезпечення пошуку та добору наукових матеріалів, реалізацію відкритого доступу до наукових досліджень, результативність наукової діяльності, розвиток ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук;

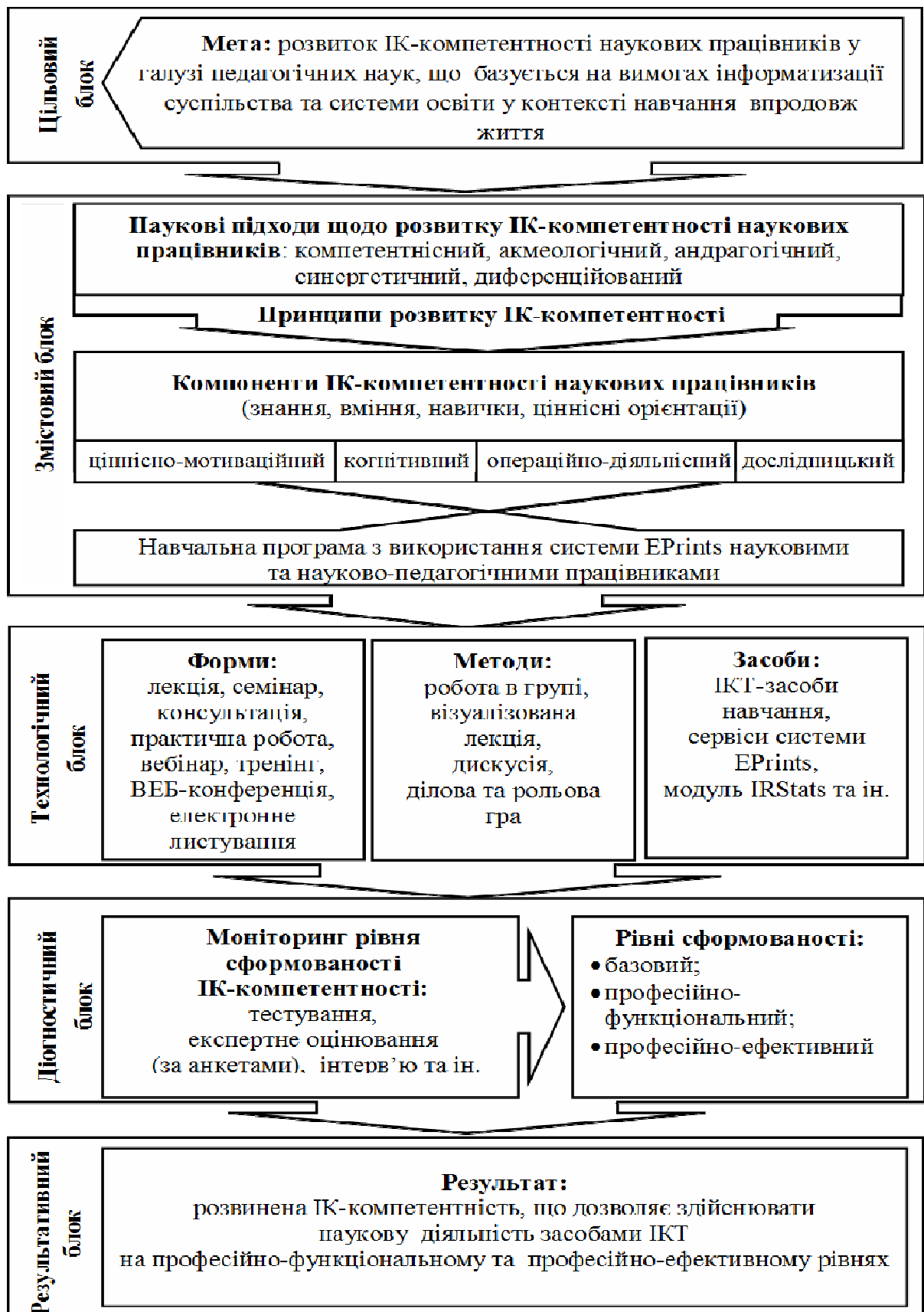

Рис. 1. Модель розвитку ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук

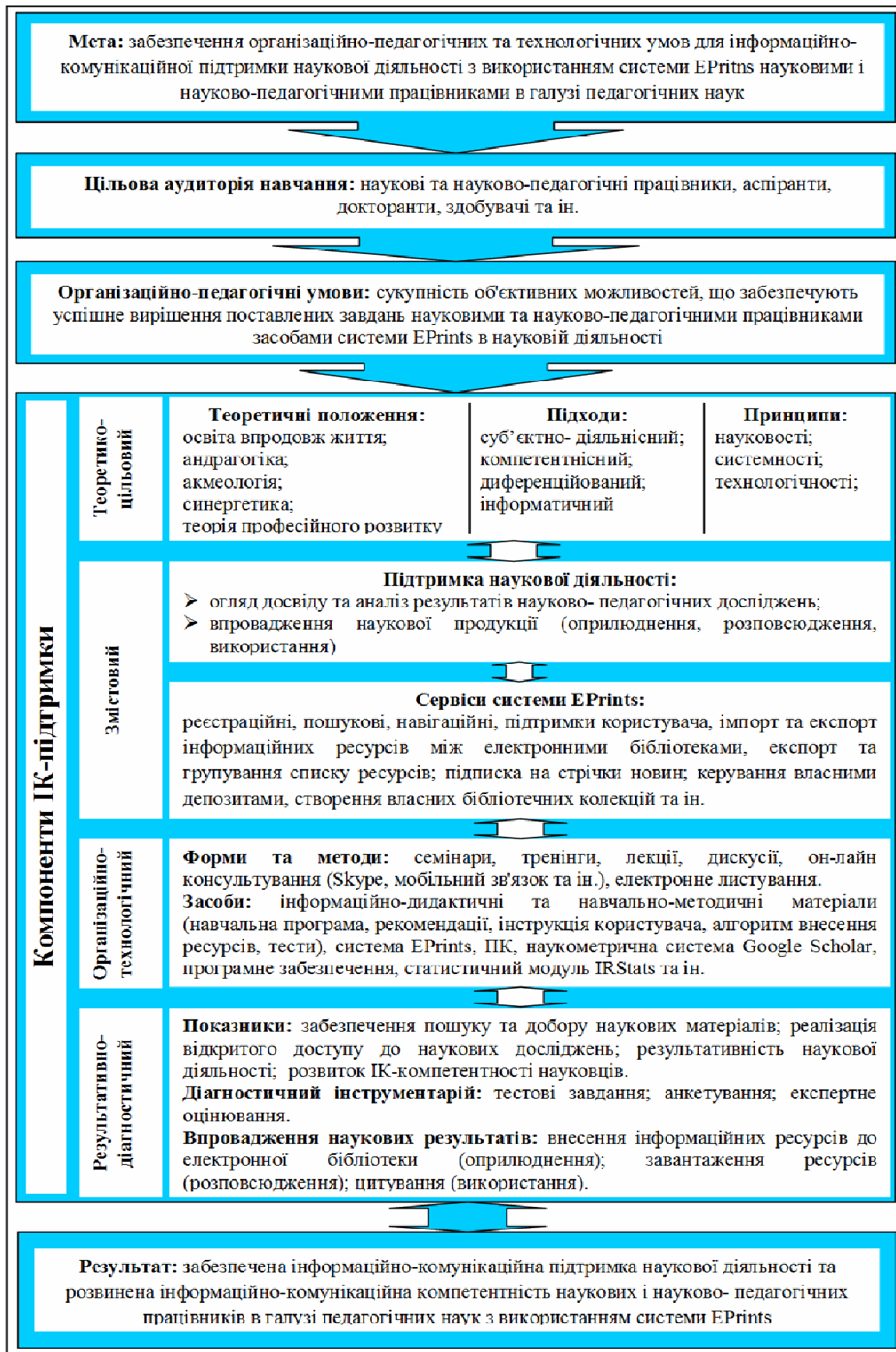

Рис. 2. Модель ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints

анкетування, експертне оцінювання та впровадження наукової продукції (оприлюднення, розповсюдження та використання).

Результатом упровадження моделі є забезпечена ІК-підтримка наукової діяльності та розвинена ІК-компетентність наукових і науково-педагогічних працівників в галузі педагогічних наук з використанням системи EPrints.

Перевагами моделі є: відповідність професійним потребам наукових і науково-педагогічних працівників у забезпеченні ІК-підтримки використання НЕБ; спрямованість на забезпечення результативності наукових досліджень – оприлюднення, розповсюдження, використання.

У третьому розділі “*Методичні основи використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук*” описано методiku використання системи EPrints для ІК-підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук, сформульовано мету та зміст підготовки до роботи з системою EPrints, описано організаційно-педагогічні умови та технологію підготовки наукових і науково-педагогічних працівників до роботи з системою EPrints (форми, методи, засоби).

Метою навчання є забезпечення ІК-підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук шляхом досягнення науковими та науково-педагогічними працівниками професійно-функціонального та професійно-ефективного рівнів ІК-компетентності.

Завданнями навчання щодо використання системи EPrints як засобу ІК-підтримки наукової діяльності є: *надати слухачам теоретичні знання* з питань опрацювання, використання та поширення інформаційних ресурсів засобами НЕБ у галузі педагогічних наук; інструментів та програмного забезпечення для створення НЕБ; досвіду їх застосування у науково-дослідній та педагогічній діяльності; *сформувати вміння та навички* використання сервісів та послуг наукових електронних бібліотек засобами системи EPrints; *підвищити рівень ІК-компетентності* для ІК-підтримки наукової діяльності.

Розроблено навчальну програму “Використання системи EPrints у науковій діяльності в галузі педагогічних наук”, що містить три модулі, в результаті опанування яких науковці мають змогу активно використовувати сучасні ІКТ та електронні науково-освітні ресурси у своїй професійній діяльності, а саме: мати безкоштовний доступ до результатів вітчизняних науково-педагогічних досліджень, виконаних за рахунок коштів державного бюджету; застосовувати систему EPrints для здійснення наукового пошуку, аналізу та поширення результатів науково-дослідної діяльності відповідно до Будапештської ініціативи відкритого доступу (2001 р.).

Досягнення навчальних цілей здійснюється шляхом застосування: семінарів, тренінгів, лекцій, презентацій з використанням ІКТ; самостійної роботи, навчальних консультацій; електронного листування та відкритих мобільних засобів; виконання практичних завдань щодо використання сервісів електронних бібліотек на платформі EPrints для ІК-підтримки наукової діяльності у галузі педагогічних наук; оцінювання знань, умінь і навичок за допомогою тестування та анкетування. Розроблено рекомендації використання

системи EPrints у науковій діяльності щодо проведення семінарів, лекційних занять, тренінгів.

У четвертому розділі дисертації “Експериментальна перевірка методики використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук” наведено основні етапи експериментальної роботи, завдання, зміст і результати педагогічного експерименту, виконано статистичне опрацювання та аналіз результатів педагогічного експерименту.

Основні положення дисертаційного дослідження перевірялися у ході дослідно-експериментальної роботи протягом 2009-2014 рр. З метою перевірки гіпотези дослідження було розроблено програму експериментального дослідження, що включала констатувальний та формувальний етапи.

В результаті констатувального експерименту (2009 р. - 153 особи, у 2010 р. - 159 осіб) з’ясовано, що рівень розвитку ІК-компетентності щодо використання засобів ІКТ науковцями є недостатнім.

У формувальному етапі експериментального дослідження брали участь 159 наукових і науково-педагогічних працівників установ НАПН України, з них 78 увійшли в експериментальну групу (ЕГ) та 81 – у контрольну групу (КГ). Оцінювалася здатність науковців використовувати ІКТ за двома компонентами: для підтримки наукової діяльності: в частині огляду та аналізу результатів наукових досліджень та їх впровадженні.

Експериментальна група проходила навчання протягом 2011-2014 рр. Анкетуванням і тестуванням визначалися рівні сформованості складових ІК-компетентності наукових працівників: знань, умінь, навичок і ціннісного ставлення. Оцінювання сформованості ІК-компетентності науковців у галузі педагогічних наук відбувалося за базовим, професійно-функціональним і професійно-ефективним рівнями.

Аналіз результатів формувального експерименту показав, що *ціннісно-мотиваційний компонент* на кінець експерименту у ЕГ збільшився до професійно-функціонального (72%), а у КГ підвищився до базового рівня (45%); *дослідницький компонент* на кінець експерименту у КГ збільшився до професійно-функціонального (65%), а у ЕГ – до професійно-ефективного (91%) рівня; *операційно-діяльнісний компонент* на кінець експерименту у КГ досяг базового (42%), а у ЕГ професійно-ефективного (79%) рівня; *когнітивний компонент* на кінець експерименту у КГ досяг професійно-функціонального (74%), а у ЕГ – професійно-ефективного (94%) рівня.

Результати початкового і підсумкового зрізів із використанням методів статистичної обробки (кутового перетворення Φ^* Фішера) та порівняльного аналізу підтвердили позитивну динаміку розвитку ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук при впровадженні методики використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності наукових і науково-педагогічних працівників в галузі педагогічних наук, що дозволяє зробити висновок про позитивний вплив методики.

Динаміка змін показників ЕГ і КГ засвідчила позитивні тенденції розвитку ІК-компетентності наукових працівників за кількістю респондентів щодо рівнів

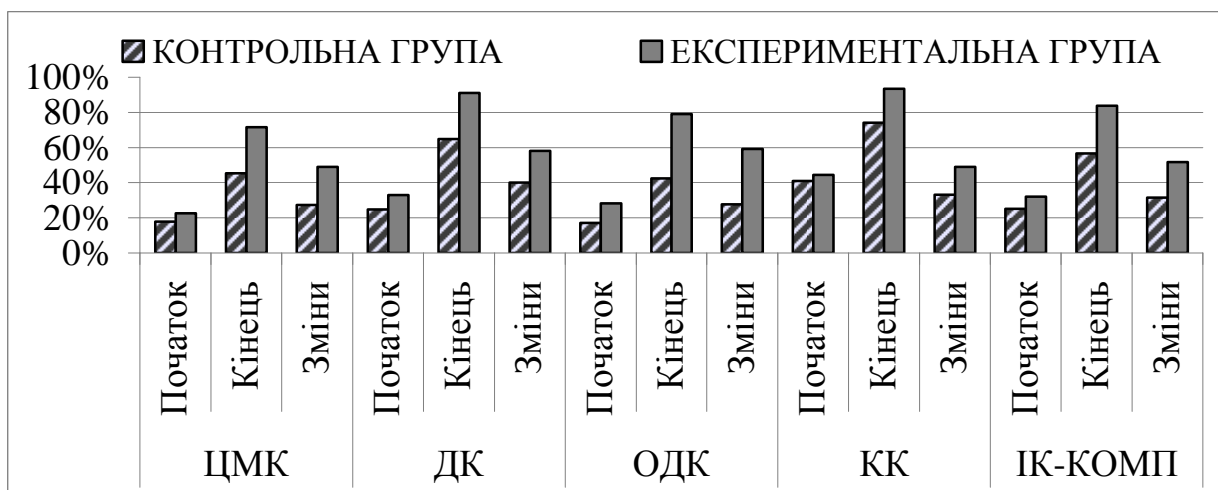

Рис.3 Діаграма рівнів сформованості ІК-компетентності у науковців КГ і ЕГ на початок та кінець формувального експерименту

ІК-компетентності.

Модель ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints перевірялася методом експертного педагогічного оцінювання. Експертне оцінювання моделі ІК-підтримки проводилося за методом Дельфі та охоплювало наступні етапи: організаційний, створення експертної групи з подальшим визначенням компетентності експертів, проведення експертизи та етапу опрацювання результатів експертного оцінювання.

На рис. 4. наведено результати оцінювання коефіцієнтів вагомості компонентів моделі ІК-підтримки. З ефективністю оцінки теоретико-цільового компоненту (K_1) моделі ІК-підтримки повністю погоджуються 37% експертів; погоджуються 27%; скоріше погоджуються, ніж не погоджуються 24%.

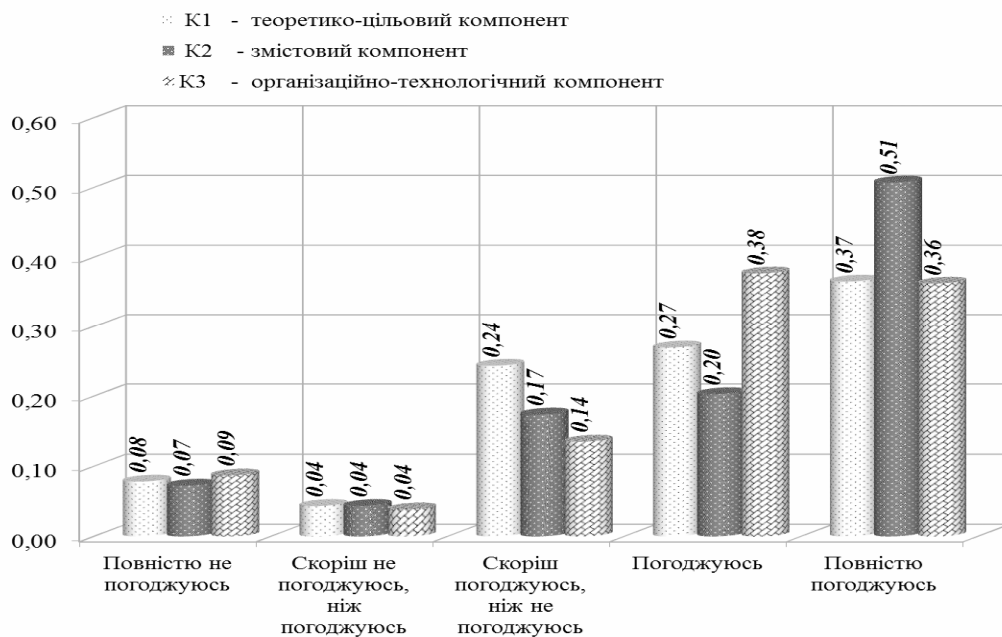

Рис. 4. Експертне оцінювання компонентів моделі ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints

З ефективністю оцінки змістового компоненту (K_2) повністю погоджуються 51% експертів, 20% погоджуються та 17% скоріше погоджуються, ніж не

погоджуються. З ефективністю оцінки організаційно-технологічного компоненту (K_3) повністю погоджуються 36% експертів, погоджуються 38% і скоріше погоджуються, ніж не погоджуються 14%.

Було проаналізовано профілі наукових працівників за Google Scholar (Гугл Академія) щодо визначення індексу Гірша станом на 2009 та 2014 рр. У переважній більшості науковців спостерігається його зростання, що пояснюється розміщенням їхніх наукових праць у відкритому електронному доступі. Експертне педагогічне оцінювання підтвердило, що представлена модель ІК-підтримки наукової діяльності з використанням системи Eprints є педагогічно доцільною, інноваційною, інформативною, процесуальною, забезпечує відкритий доступ до наукових результатів і може бути впроваджена у процес наукової діяльності з метою професійного розвитку науковців.

Проведений педагогічний експеримент підтвердив гіпотезу, що підготовка наукових і науково-педагогічних працівників у галузі педагогічних наук відповідно до запропонованої методики підвищує рівень ІК-компетентності наукових і науково-педагогічних працівників у галузі педагогічних наук та позитивно впливає на показники впровадження результатів наукових досліджень. Впровадження методики використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукових досліджень у галузі педагогічних наук забезпечує ефективне оприлюднення, розповсюдження та використання наукової продукції.

ВИСНОВКИ

Відповідно до мети та задач дисертаційного дослідження в процесі впровадження методики використання системи EPrints як засобу ІК-підтримки наукової діяльності наукових і науково-педагогічних працівників отримано такі основні **результати**: *уточнено* основні дефініції та теоретико-методологічні підходи з проблеми дослідження, *здійснено* аналіз сучасного стану проблеми ІК-підтримки наукової діяльності наукових та науково-педагогічних працівників; *визначено* основні компоненти інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності наукових працівників в галузі педагогічних наук; критерії та рівні розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників в галузі педагогічних наук та розроблено її модель; *обґрунтовано та розроблено* модель інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints; розроблена методика використання системи EPrints як засобу ІК-підтримки наукової діяльності та експериментально підтверджено її ефективність; *надано* рекомендації з підготовки наукових працівників в галузі педагогічних наук до роботи з системою EPrints.

Отримані результати дослідження дають підстави зробити **висновки**:

1. Проведений аналіз сутності основних дефініцій та теоретико-методологічних підходів до розв'язання проблеми дослідження дозволив з'ясувати, що інформаційно-комунікаційна компетентність є базовим чинником інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук та полягає у підтвердженій здатності особистості на основі сформованих знань, умінь, навичок і ціннісних ставлень автономно та відповідально використовувати засоби ІКТ для підтримки психолого-педагогічної наукової діяльності, соціальної взаємодії та поведінки в інформаційному науково-освітньому просторі. Тому забезпечення ІК-підтримки

наукової діяльності з використанням системи EPrints відповідно до професійних потреб науковців, завдань наукової діяльності, результативності їхньої роботи зумовлено необхідністю розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників в галузі педагогічних наук. Виявлено, що найбільш придатними платформами для створення наукових електронних бібліотек є системи DSpace і EPrints. Систему EPrints доцільно використовувати для створення наукових електронних бібліотек в окремих наукових установах, що мають відносно просту організаційну структуру, або групах наукових установ певної галузі з орієнтацією на централізоване редагування ресурсів і адміністрування їх колекцій.

2. З'ясовано, що визначені компоненти наукової діяльності забезпечуються ІК-підтримкою різними засобами ІКТ. Слід розглядати структуру ІК-підтримки як взаємопов'язані два блоки: джерела та інструменти. Джерела ІК-підтримки наукової діяльності включають такі елементи як ресурси, бази даних, обмін досвідом у наукових спільнотах та ін. До інструментів віднесено засоби, що забезпечують роботу з електронними джерелами відомостей та даних, що є матеріалами у цифровому форматі; сукупність методів і прийомів, що використовуються для збирання, систематизації, зберігання, опрацювання, передавання, подання відомостей і даних у різних форматах. Виявлено, що сервіси системи EPrints ефективно підтримують такі компоненти наукової діяльності в галузі педагогічних наук як: огляд досвіду та аналіз результатів науково-педагогічних досліджень з досліджуваної проблеми; впровадження результатів дослідження (оприлюднення, розповсюдження, використання).

3. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності доцільно здійснювати на основі запропонованої моделі з урахуванням визначених критеріїв та рівнів, що включає *цільовий* блок (вимоги до інформатизації суспільства та системи освіти у контексті навчання впродовж життя), *змістовий* (наукові підходи щодо розвитку ІК-компетентності: акмеологічний, андрагогічний, компетентнісний, синергетичний, диференційований; компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та дослідницький; навчальну програму «Використання системи EPrints у науковій діяльності в галузі педагогічних наук»), *технологічний* (базується на формах навчальної діяльності, що відповідають віковій категорії учасників навчання та меті моделі), *діагностичний* (виявлення рівнів ІК-компетентності: базового, професійно-функціонального та професійно-ефективного).

4. Розроблена модель інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints слугує підґрунтям для розробки методики використання системи EPrints як засобу ІК-підтримки наукової діяльності та включає теоретико-цільовий, змістовий, організаційно-технологічний, результативно-діагностичний компоненти. Уточнено поняття інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності як допомога та сприяння суб'єктам наукової діяльності в оприлюдненні, розповсюдженні та використанні наукових результатів засобами ІКТ. Модель реалізується з урахуванням організаційно-педагогічних умов як сукупності об'єктивних можливостей, що забезпечують успішне вирішення поставлених завдань науковими та науково-педагогічними працівниками засобами системи EPrints в процесі наукової діяльності. Педагогічне експертне оцінювання моделі та отримані результати довели, що розроблена модель ІК-підтримки наукової діяльності з

використанням системи EPrints в галузі педагогічних наук є педагогічно доцільною, інноваційною, інформативною та може бути впроваджена в процес наукової діяльності в галузі педагогічних наук.

5. Впровадження результатів дослідження в практику інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності слугує підтвердженням актуальності проведеного дослідження та ефективності запропонованої методики. На основі узагальнення результатів, теоретичного аналізу й експериментальної роботи розроблено та впроваджено рекомендації щодо використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності у галузі педагогічних наук. Використання методичних рекомендацій у процесі професійного розвитку науковців та науковій діяльності забезпечує досягнення якісно нового рівня, повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб науковців: підвищення ефективності використання сучасних наукових інформаційних ресурсів; оперативне інформування наукових та науково-педагогічних працівників про результати наукової діяльності, їх впровадження через оприлюднення, розповсюдження, використання. Оприлюднення в електронній бібліотеці сприяє розповсюдженню результатів психолого-педагогічних досліджень та їх використанню, зокрема зумовлює підвищення наукометричних показників (індекс-цитувань) науковців.

Експериментальна перевірка методики та отримані результати підтверджують викладену в дисертації гіпотезу, що є підґрунтям для висновку: запропонована методика є ефективною та може бути впроваджена у процес професійного розвитку наукових і науково-педагогічних працівників в галузі педагогічних наук.

Проведене дослідження не вичерпує розв'язання всього спектру проблем, що пов'язані з розвитком інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності та розвитку ІК-компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук. Продовжити науковий пошук можливо у таких напрямках: дослідження відкритих електронних систем для розвитку та удосконалення інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності у галузі педагогічних наук, інновації у галузі педагогічних технологій, що спрямовані на розвиток ІК-компетентності наукових працівників в галузі педагогічних наук.

Основні положення дисертації відображено в таких публікаціях

Монографії

1. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / [Спірін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В. та ін.]; за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 176 с.

співавтори Андрійчук Н.М., Лабжинський Ю. А., Новицький О. В., Резніченко В. А., Савченко З. В., Ткаченко В. А., Шиненко М. А.

2. Науково-організаційні засади проектування мережі електронних бібліотек установ НАПН України: монографія / [Спірін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В. та ін.]; за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. – К.: Атіка, 2014. – 184 с.

співавтори Лабжинський Ю. А., Левченко Я. С., Новицький О. В., Новицька Т. Л., Новицька Н. С., Олексюк О. Р., Савченко З. В., Шиненко М. А., Чайкун В.І.

Посібники

3. Інформаційні та комунікаційні технології навчання в системі загальної середньої освіти зарубіжних країн: навч.-метод. посіб. [Гриценчук О. О., Іванова С. М., Коневщинська О. Е., та ін.] за заг. ред. Овчарук О. В. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 176 с. – С. 80-84.

співавтори Лаврентьєва Г. П., Малицька І. Д., Кравчина О. Є., Овчарук О. В., Рождественська Д. Б., Сороко Н. В., Хитровська Ю. В., Шиненко М. А.

Статті у фахових виданнях

4. Іванова С. М. Аналіз відкритих програмних систем для створення наукової електронної бібліотеки / С. М. Іванова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 1 (67) – С. 79-84.

5. Іванова С. М. Модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук / С. М. Іванова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 3 (69) – С.171-179.

6. Іванова С. М. Підготовка бібліотечних працівників та науковців до роботи з електронними бібліотеками [Електронний ресурс] /С. М. Іванова, О. В. Новицький // Інформаційні технології і засоби навчання – 2011 – №5 (25) – Режим доступу <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/566> – Заголовок з екрана.

7. Іванова С. М. Проблема підвищення інформаційної грамотності працівників бібліотеки [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Інформаційні технології і засоби навчання – 2010. – № 1(15) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.

8. Іванова С. М. Проблема програмного забезпечення для функціонування електронної бібліотеки [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Інформаційні технології і засоби навчання – 2009. – № 3(11). – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/63>.

9. Іванова С. М. Проблема розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників / С. М. Іванова // Інформаційні технології в освіті: збірник наукових праць – Вип. 14. – Херсон: ХДУ, 2013. – С. 110-119.

10. Іванова С. М. Проектування інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності на базі системи EPrints [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Інформаційні технології і засоби навчання – 2013. – №5 (37) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/907>.

11. Іванова С. М. Рекомендації щодо використання “Експериментальної програми підготовки бібліотечних працівників та науковців до роботи з електронними бібліотеками” [Електронний ресурс] / С. М. Іванова, Ю. А. Лабжинський // Інформаційні технології і засоби навчання – 2011 – №6 (26) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/592>.

12. Іванова С. М. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників з використанням системи Eprints (педагогічний експеримент)/ С. М. Іванова // Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр. – Вип. 19. – Херсон: ХДУ, 2014. – С. 80-92.

13. Іванова С. М. Роль електронних бібліотек у професійній діяльності вчителя [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 2(10) – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/14>.

14. Іванова С. М. Тенденції використання електронних бібліотек в наукових і навчальних закладах (зарубіжний і вітчизняний досвід) [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Інформаційні технології і засоби навчання – 2011. – №3 (23) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/500>– Заголовок з екрана.

15. Іванова С. М. Тенденції створення та використання електронних інформаційних ресурсів і сервісів [Електронний ресурс] / С. М. Іванова, В. М. Саух // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009 – № 6(14) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/212>.

16. Іванова С. М. Система підвищення інформаційної грамотності працівника бібліотеки [Електронний ресурс] / С. М. Іванова, В. А. Ткаченко // Інформаційні технології і засоби навчання – 2010. – № 6(20) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/378>.

17. Спірін О. М. Проект концепції електронної бібліотеки НАПН України [Електронний ресурс] / [О. М. Спірін С. М. Іванова, О. В. Новицький., М. А. Шиненко] // Інформаційні технології і засоби навчання 2010. – № 6(20) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/396>.

18. Спірін О. М. Концептуальні засади побудови мережі електронних бібліотек Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс] / О. М. Спірін, С. М. Іванова, О. В. Новицький // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 5 (31). – Режим доступу до журн.: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/743/547>.

Статті у збірниках наукових праць та матеріалів конференцій

19. Іванова С. М. Формування інформаційної грамотності працівників бібліотеки [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: матеріали наук. конф. (Київ, 21 бер. 2010 р.).– К.: ІТЗН НАПН України, 2010 – С. 52-54. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy.pdf>.

20. Іванова С. М. Загальні тенденції використання електронних бібліотек в наукових та навчальних закладах (зарубіжний та вітчизняний досвід) [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Звіт. наук. конф. Ін-ту інформ. технологій і засобів навчання НАПН України: матеріали наук. конф. (Київ, 24 березня 2011 р.). – К.: ІТЗН НАПН України, 2011. – С. 48-52. – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy>.

21. Іванова С. М. Підготовка бібліотечних працівників та науковців до роботи з електронними бібліотеками [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: матеріали наук. конф., (Київ, 29 березня 2012 р.). – К.: ІТЗН НАПН України, 2012. – С. 42-46. – Режим доступу: http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy_2012.pdf.

22. Іванова С. М. Використання системи EPrints для інформаційно - комунікаційної підтримки наукової діяльності [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: матеріали наук. конф., (Київ, 29 бер. 2014 р.). – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – С. 100-104. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/4534/1/2014.pdf>.

23. Іванова С. М. Електронна бібліотека НАПН України: як засіб сучасного навчального середовища / С. М. Іванова, З. В. Савченко / Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції “Інформаційно-комунікаційні

технології в освіті, науці і техніці”, (ТОНТ-2012): Черкаси, 25-27 квітня 2012 р. у 2 т. – Черкаси: ЧДТУ, 2012. – Т. 2. – С. 42-43.

24. Іванова С. М. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників галузі педагогічних наук на основі використання системи Eprints / С. М. Іванова // Третя Міжнародна науково-практична конференція “Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи” (м. Львів, 12-14 листопада 2012 р.). – Львів, 2012. – Вип.3, ч. II – С. 26-28.

25. Іванова С. М. Інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності з використанням системи EPrints / С. М. Іванова / Науково-практична конференція “Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності”: тези доповідей. – К.: НАУ, 2013. – С. 35.

26. Іванова С. М. Проектування мережі електронних бібліотек Національної академії педагогічних наук України / С. М. Іванова / Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: матеріали наук. конф. (Київ, 28 бер. 2013 р.). – Київ, 2013: ІТЗН НАПН України. – Режим доступу: http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy_2013.pdf.

27. Іванова С. М. Забезпечення відкритого доступу до інформаційних ресурсів науковими електронними бібліотеками / С. М. Іванова / Науково-практична конференція “Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності”: Тези доповідей. – К.: НАУ, 2014. – С. 31.

Методичні рекомендації

28. Створення та технічна підтримка електронної бібліотеки установи НАПН України: методичні рекомендації / [Іванова С. М., Спірін О. М., Яцишин А. В. та ін.]; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. – К.: Атіка, 2014. – 58 с.

29. Іванова С. М. Використання системи EPrints у науковій діяльності в галузі педагогічних наук: методичні рекомендації / С. М. Іванова – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені І.Франка, 2014 – 35 с.

АНОТАЦІЇ

Іванова С. М. Використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. – Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Київ, 2015.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності в галузі педагогічних наук. Уточнено сутність понять “інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності”, “інформаційно-комунікаційна компетентність наукових працівників в галузі педагогічних наук”. Здійснено аналіз теоретичних підходів проблеми інформаційно-комунікаційної підтримки наукових і науково-педагогічних працівників у галузі педагогічних наук, науково обґрунтовано та розроблено модель інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності з використанням системи EPrints і модель розвитку інформаційно-комунікаційної-компетентності наукових

працівників у галузі педагогічних наук. Надано рекомендації щодо використання системи EPrints у науковій діяльності в галузі педагогічних наук.

Результати педагогічного експерименту підтверджують викладену у дисертації гіпотезу та є підґрунтям для висновку: експериментальна перевірка методики використання системи EPrints як засобу інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності є ефективною та заслуговує на впровадження у процес наукової діяльності в галузі педагогічних наук.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності, інформаційно-комунікаційна компетентність наукових і науково-педагогічних працівників, система EPrints, наукова діяльність, модель.

Иванова С. Н. Использование системы EPrints как средства информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности в области педагогических наук. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.10 - информационно-коммуникационные технологии в образовании. - Институт информационных технологий и средств обучения НАПН Украины, Киев, 2015.

Диссертационное исследование посвящено проблеме использования системы EPrints как средства информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности в области педагогических наук. Уточнены понятия “информационно-коммуникационная поддержка научной деятельности”, “информационно-коммуникационная компетентность научных работников в области педагогических наук”. Осуществлен анализ теоретических подходов проблемы информационно-коммуникационной поддержки научных и научно-педагогических работников в области педагогических наук, разработана и научно обоснована модель информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности с использованием системы EPrints и модель развития информационно-коммуникационной компетентности научных работников в области педагогических наук. Даны рекомендации по использованию системы EPrints в научной деятельности в области педагогических наук, которые помогут и окажут содействие субъектам научной деятельности для получения и распространения научного результата с использованием информационно-коммуникационных технологий. Уточняется, что модель информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности с использованием системы EPrints реализуется с учетом организационно-педагогических условий как совокупности объективных возможностей, обеспечивающих успешное решение поставленных задач научными и научно-педагогическими работниками средствами системы EPrints в научной деятельности. Определены основные компоненты информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности научных работников в области педагогических наук. Структура информационно-коммуникационной поддержки включает два блока: источники и инструменты. Источники информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности включают такие элементы как ресурсы, базы данных, обмен опытом в научных сообществах и др. К инструментам относятся средства, обеспечивающие работу с электронными источниками сведений и данных; совокупность методов и

приемов, используемых для их сбора, систематизации, хранения, обработки, передачи и представления. Определено, что сервисы системы EPrints непосредственно поддерживают такие составляющие научной деятельности в области педагогических наук как обзор опыта и анализ результатов научно-педагогических исследований по изучаемой проблеме и внедрение результатов научной продукции.

Описана методика использования EPrints для информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности в области педагогических наук, сформулированы цель и содержание подготовки к работе с системой EPrints, описано организационно-педагогические условия и технологию подготовки научных и научно-педагогических работников к работе с системой EPrints (формы, методы, средства).

Результаты педагогического эксперимента подтверждают изложенную в диссертации гипотезу и являются основой для вывода: экспериментальная проверка методики использования системы EPrints как средства информационно-коммуникационной поддержки научной деятельности является эффективной и заслуживает внедрения в процесс научной деятельности в области педагогических наук.

Ключевые слова: информационно-коммуникационная поддержка научной деятельности, информационно-коммуникационная компетентность научных и научно-педагогических работников, система EPrints, научная деятельность, модель.

Ivanova S.M. The Using of EPrints System as a Tool for Communication and Information Support of Scientific Activities in the Field of Pedagogical Sciences. – Manuscript.

Thesis for the Candidate of Pedagogical Sciences Degree, specialty 13.00.10 – Information and Communication Technologies in Education. – Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAPS of Ukraine, Kyiv, 2015.

The thesis is focused on the problems of the using of EPrints system as a mean for communication and information support of scientific activities in the field of pedagogical sciences. The nature of the concepts of “information and communication support for research activities”, “information and communication competence of scientific specialists” in the field of pedagogical sciences is clarified. The analysis of theoretical approaches to problems of communication and information support of scientific and pedagogical specialists in the field of pedagogical sciences is done; the model for communication and information support of scientific activity using of EPrints system developed and scientifically grounded, as well as the model of researchers’ information and communication competence development in the field of pedagogical sciences is built. The recommendations on EPrints system using in the scientific activities in the field of pedagogical sciences are elaborated.

The results of the pedagogical experiment confirm outlined in the thesis hypothesis and are the basis for conclusion: experimental verification of the methodology of using of EPrints system as a tool for communication and information support for scientific activity is effective and can be implemented in the process of scientific activity in the field of pedagogical sciences.

Keywords: information and communication support for scientific activities, information and communication competence of scientific and pedagogical specialists, EPrints system, scientific activity, model.